

Zo svätých konfuciánskych
zbierok

500 pred našim letopočtom

KONFUCIÁNSKE

ZBIERKY

Konfucius

Preložil

James Legge [1893]

Kapitola 2

Majster povedal:

„Ten, kto vykonáva
vládu pomocou
svojich cností,
môže byť porovnávaný
k Severke, ktorá zotráva
na svojom mieste
a všetky ostatné hviezdy
sa otáčajú okolo nej.“

Majster povedal:

„V knihe poézie
je tristo básní
ale kompozíciu všetkých
z nich možno zhrnúť
do jednej vety: „Nemať
žiadne skazené myšlienky.““

Majster povedal:

„Keby ľudia boli vedení
zákonmi, a jednotnosť
by im bola vnucovaná
trestami,
pokúsili by sa vyhnúť
trestu, ale nemali by
žiadne pocity hanby.“

„Keby boli vedení cnosťami

a o jednotnosť v nich
by bolo usilované
náležitými pravidlami,
mali by pocity hanby
a navyše by sa
stali dobrými.“

Majster povedal:

„V pätnástich
sa moja myseľ
usilovala učiť.

V tridsiatich som sa držal.

V štyridsiatich som nemal
pochybností. V päťdesiatich

som spoznal riadenie Neba.

V šesťdesiatich bolo moje

ucho poslušným nástrojom
na vnímanie pravdy.

V sedemdesiatich
som mohol nasledovať to,
po čom túžilo moje srdce,
bez porušenia toho,
čo bolo správne.“

Ja, Mang som sa spýtal,
čo je to synovská úcta.

Majster povedal:

„To znamená nebyť
neposlušný.“

Čoskoro potom, ako ho

Fan Ch'ih dobehol,

Majster mu povedal:

„Mang-sun sa ma spýtal,

čo je to synovská úcta

a ja som odvetil

„nebyť neposlušný.““

Fan Ch'ih povedal:

„Čo si tým myslel?“

Majster odpovedal:

„To znamená, keď sú rodičia

nažive, slúžiť im

podľa správnosti.

Keď sú mŕtvi,

mali by byť pochovaní

podľa správnosti

a mali by im byť

prinesené obety

podľa správnosti.“

Mang Wu sa spýtal,

čo je to synovská úcta.

Majster povedal:

„Rodičia sú starostliví,

aby ich deti

neboli choré.“

Tsze-yu sa spýtal,

čo je to synovská úcta.

Majster povedal:

„Synovská úcta

dnes znamená

podporovať svojich rodičov.

Ale psy a kone

sú tiež schopné dávať

niečo ako

podporu.

Bez úcty,

podľa čoho

odlíšiť

podporu

dávanú tými druhými?“

Tsze-hsia sa spýtal

čo je to synovská úcta.

Majster povedal:

„Problém je

s podporou.

Keď ich starší majú

nejakú ťažkú záležitosť,

mladí sa s ňou namáhajú

za nich a keď

mladí majú potravu,

položia ju

pred svojich starších,

je TOTO považované

za synovskú úctu?“

Majster povedal:

„Rozprával som sa s Huiom

celý deň

a neprejavil žiadnu

námietku voči tomu,

čo som povedal,

ako by bol hlúpy.

Odišiel a ja som

preskúmal jeho správanie,

keď bol odo mňa preč

a zistil som, že je schopný

demonštrovať moje učenie.

Hui! On nie je hlúpy.“

Majster povedal:

„Pozri na to, čo človek robí.

Všetchni si jeho motívy.

Preskúmaj, na akých veciach

mu záleží.

Ako môže človek skryť

svoj charakter?

Ako môže človek skryť

svoj charakter?“

Majster povedal:

„Ak sa človek naďalej stará

o svoje staré poznanie,

aby neustále

získaval nové

môže byť učiteľom

iných.“

Majster povedal:

„Dokonalý

vzdelanec nie je nádoba.“

Tsze-kung sa spýtal,

čo robí človeka

nadradeným. Majster povedal: „Koná skôr, ako hovorí a až potom hovorí podľa svojich činov.“ Majster povedal: „Nadradený človek je univerzálny, nie stranický. Úbohý muž je stranický a nie univerzálny.“ Majster povedal: „Učenie bez uvažovania je stratená práca, uvažovanie bez učenia je riskantné.“ Majster povedal: „Štúdium neznámych náuk je vskutku nebezpečné!“ Majster povedal: „Yu, mám ťa naučiť, čo je to poznanie? Keď vieš nejakú vec, držať sa toho, že ju vieš a keď nejakú vec nevieš, pripustiť, že ju nevieš. To je poznanie.“ Tsze-chang sa učil so zreteľom na úradnú odmenu. Majster povedal: „Počúvaj veľa a odlož si body, o ktorých pochybujes, zatiaľ čo súčasne opatrne hovoríš ostatným, potom si pripravíš len málo podnetov pre výčitky. Pozoruj veľa a odlož si veci, ktoré vyzerajú riskantné, zatiaľ čo si súčasne opatrný v uvádzaní ostatných do praxe, potom budeš mať len málo dôvodov na ľútosť. Ak človek dáva len	málo zámienok na výčitky vo svojich slovách a málo dôvodov na ľútosť vo svojom správaní, je na ceste k dosiahnutiu zisku.“ Duke Ai sa spýtal: „Čo by malo byť urobené, aby sa zabezpečila poslušnosť ľudí?“ Konfucius odpovedal: „Povýš statočných a odsuň nepoctivých, potom sa ľudia podvolia. Povýš nepoctivých a odsuň statočných, potom sa ľudia nepodvolia.“ Chi K'ang sa spýtal, ako zabezpečiť, aby mali ľudia v úcte svojho vládcu, boli mu oddaní a vytrvalo si dodávali odvahu k bezúhonnosti. Majster povedal: „Nechaj ho vládnuť nad nimi s vážnosťou, potom budú mať k nemu úctu. Urob ho rozhodným a láskavým ku všetkým a potom mu budú oddaní. Nechaj ho povýšiť dobrých a učiť nespôsobilých, potom budú horlivo hľadať cnosti.“ Niekto sa obrátil na Konfucia, hovoriac: „Pane, prečo nie ste obsadený vo vláde?“ Majster povedal: „Čo povedal Shu-ching o synovskej úcte? 'Si rozhodný,	vykonávaš svoje bratské povinnosti. Tieto vlastnosti sú ukazované vo vláde.’ Toto potom vytvára výcvik vlády. Prečo by to malo niekoho posúvať do vlády?“ Majster povedal: „Neviem, ako človek bez pravdovravnosti môže mať úspech. Ako môže byť veľký voz prinútený ísť bez priečneho nosníka na zapriahnutie volov alebo malý voz bez zariadenia ha zapriahnutie koní?“ Tsze-chang sa spýtal, či záležitosti po uplynutí desaťročí môžu byť známe. Konfucius povedal: „Dynastia Yin nasledovala predpisy Hsia: v čom im bolo uberané alebo im bolo pridané, môže byť známe. Dynastia Chau nasledovala predpisy dynastie Yin: v čom im bolo uberané alebo im bolo pridané, môže byť známe. Ďalší mohli nasledovať dynastiu Chau, ale hoci by to malo byť vzdialené stovky rokov, tieto záležitosti môžu byť známe.“ Majster povedal: „Pre človeka priniesť obeť duchovi, ktorý mu nenáleží, je lichotenie. Vidieť, čo je správne
--	--	--

a nerobiť to
je nedostatok odvahy.“
Kapitola 4
Majster povedal:
Cnostné sú zvyky,
ktoré vytvárajú
skvelé
susedské vzťahy.
Ak sa človek
vyberajúci si sídlo
neupriami na jedno,
ktoré prevažuje,
ako môže byť múdry?“
Majster povedal:
„Tí, ktorí sú
bez cností,
nedokážu dlho žiť
ani v podmienkach
chudoby a strádania
ani v podmienkach
pohodlia a radosti.
Cnostní zotrávajú v cnosti,
múdri túžia po cnosti.“
Majster povedal:
„Jedine skutočne
cnostný človek,
dokáže milovať
alebo nenávidieť iných.“
Majster povedal:
„Ak je vôľa
založená na cnosti,
nebudú tam existovať
praktiky hanebnosti.“
Majster povedal:
„Bohatstvo a pocty sú tým,
po čom človek túži.
Ak ich nemožno získať
správnym spôsobom,
nemali by byť podporované.
Chudoba a sprostota sú tým,
čo človek nemá rád.
Ak sa im nemožno vyhnúť
správnym spôsobom,
nemalo by sa im
vyhýbať.
Ak sa nadriadený
vzdá cnosti,
ako môže naplniť
požiadavky
takého mena?

Nadriadený človek
nekoná
dokonca ani
kvôli jedinému jedlu
proti cnosti.
V momentoch zhonu
sa ho vzdá.
V časoch nebezpečenstva
sa ho vzdá.“
Majster povedal:
„Nevidel som človeka,
ktorý miloval cnosť
alebo takého, ktorý
nenávidel, čo bolo necnostné.
Ten, kto by miloval cnosť,
by si väčšmi
nič nevážil.
Ten, kto by nenávidel,
čo je necnostné,
by praktikoval cnosť
takým spôsobom, aby
nedovolil ničomu,
čo je necnostné
priblížiť sa k jeho osobe.
Je niekto schopný
počas jedného dňa použiť
svoju silu pre cnosť?“
Nevidel som prípad,
v ktorom by jeho sila
bola nedostatočná.
„Ak by možno
bol taký prípad,
nevidel som ho.“
Majster povedal:
„Chyby človeka
sú charakteristické
pre triedu, do ktorej
patrí.
Pozorovaním
chýb človeka
môže byť poznané,
že je cnostný.“
Majster povedal:
„Ak človek ráno
načúva správnym spôsobom,
môže večer zomrieť
bez ľútosť.“
Majster povedal:
„Učenec, ktorého myseľ
je nastavená na pravdu a

ktorý je zahanbený kvôli
zlým šatám a potrave, nestojí
za diskusiu.“
Majster povedal:
„Ušľachtilý človek
vo svete
nezameria svoju myseľ
ani na niečo
ani proti niečomu.
Nasleduje to,
čo je správne.“
Majster povedal:
„Ušľachtilý človek
myslí na cnosť.
Malý človek myslí
na pohodlie.
Ušľachtilý človek myslí na
sankcie zo zákona,
malý človek myslí
na láskavosti,
ktoré môže prijať.“
Majster povedal:
„Na toho, kto koná
s neustálym ohľadom
na vlastné výhody,
sa bude veľmi
reptať.“
Majster povedal:
„Ak je princ schopný
vládnuť svojmu kráľovstvu
s vľúdnosťou
náležitou pravidlám
spoločnosti,
aké ťažkosti
bude mať?“
Ak mu nedokáže vládnuť
s vľúdnosťou,
čo má robiť
s pravidlami spoločnosti?“
Majster povedal:
„Človek by mal povedať:
Neznepokojuje ma, že
nemám žiadne miesto,
znepokojuje ma, ako sa
nejakému prispôbiť.
Neznepokojuje ma,
že nie som známy.
Hľadám spôsob, ako byť
hodný toho byť známy.“
Majster povedal:

„Shan, moje učenie je učením
vše – prestupujúcej jednoty.“

Žiak Tsang

odpovedal: „Áno.“

Majster vyšiel von
a ostatní žiaci sa spýtali:

„Čo znamenajú
jeho slová?“

Tsang povedal: „Učenie
nášho majstra má byť
pravdivé zásadám
našej povahy
a ich dobrotivým
uplatňovaním voči iným,
toto a nič iné.“

Majster povedal:

„Myseľ
ušľachtitého človeka
je navyknutá
na spravodlivosť,
myseľ
priemerného človeka
je navyknutá na zisk.“

Majster povedal:

„Keď zbadáme
cenného človeka,
mali by sme myslieť na to,
ako sa mu vyrovnáť.
Keď zbadáme človeka
opačného charakteru, mali
by sme sa obrátiť do vnútra
a otestovať sami seba.“

Majster povedal:

„Slúžiac svojim rodičom
môže syn protestovať
voči nim, ale mierne.
Keď vidí, že nie sú naklonení
k nasledovaniu
jeho rady, preukáže
zvýšený mieru
úcty,
ale nezanechá
svoj účel. A keby ho
mali potrestať,
nedovolí si
reptať.“

Majster povedal:

„Kým sú jeho rodičia nažive,
syn nesmie
ísť ďaleko do zahraničia.

Ak ide do zahraničia,
musí mať
pevné miesto,
kam ide.“

Majster povedal:

„Ak sa syn po tri roky
neodchýli z cesty
svojho otca, môže byť
nazývaný synovský.“

Majster povedal:

„Roky rodičov
nemožno žiadnym spôsobom
nedržať
v pamäti,
ako príležitosť súčasne pre
radosť i strach.“

Majster povedal:

„Dôvod, prečo
starší
nedali ochotne
svoje slovo, bol ten,
že sa báli, že by ho
ich činy
nedosiahli.“

Majster povedal:

„Opatrný
sa zriedka mylí.“

Majster povedal:

„Ušľachtilý človek
si praje byť pomalý
vo svojom rozprávaní
a vážny vo svojom správaní.“

Majster povedal:

„Cnosť nezostáva
osamotená.

Ten, kto ju praktikuje,
bude mať susedov.“

Tsze-yu povedal:

„V službe princovi,
časté námietky
vedú k nemilosti.
Medzi priateľmi,
časté výčitky
ochladzujú priateľstvo.“